

SPASSAGEADA

Seniors Ziràn-Muntogna da Schons

La spassageada digls 1. da setember (sainza data d'untgida) magna da Muottas Muragl a l'Alp Languard. Igl e egna spassageada sen bünas sendas da var tres uras. Igl bigliet par la funiculara custa 39 fràncs, igl abunamaint general near quel da measa taxa en betga valevels. La partenra da Ziràn e a las 07.14, alura cun la Veiafier Retica a Punt Muragl a cun la funiculara a Muottas Muragl. Igl café d'ansolver vean survieu an l'ustreia Scatla a Muragl. Igl vieadi anavos e cun la pendiculara da l'Alp Languard a Punttraschegna. Rivada a Ziràn e a las 18.45. La sirànza e tgossa da mintgegn/a. Las anuntzgas en da tarmeter antoca gliendasgis igls 29 d'avust a Gaudenz Janett 081 661 13 18 near par posta electronica a gaudenz.janett@bluewin.ch. (cdm/fmr)

VEULDEN

Gisula Tschanner, la pioniera da la cuschegna salvadia, semtga la sagunda «Tavolata» a la Tegia digls skünzs da Veulden. FOTO MAD

«Tavolata» cun Gisula Tschanner an la Tegia digls skiünzs

Suainter ca l'emprema Tavolata cun plàntas salvatgas e stada da tal success, saparegia la Tegia digls skünzs da Veulden par la sagunda ediziun da que aranschamaint cun Gisula Tschanner. Quella mesada à liac igl vendergis digls 2 a la sonda digls 3 da setember. Cun quell'ocasiun raquenta la pioniera da la cuschegna salvadia, Gisula Tschanner, digls seas evenimaints cun da tutas sorts plàntas, earvas ad earvetas. L'introduziun vean fatga cun egna spassageada botanica, manada da Gabrielle Frey ca vean a musar, tge ca crescha tut an la natira da Veulden. La rimnada e sen Plaz Vischnànca a las 14.30. Dantant vean cuschino egna schelta d'earvas a zarclems an la Tegia digls skiünzs. Igl e basignevel da s'anuntzgear a 077 536 55 15, ne par veia electronica ad allegra@skihuette-feldis.ch. Tgi ca vut, po ear parnotgear suainter la tschagna salvadia an la Tegia digls skiünzs ne turnar cuagl curs aposta da la sutgera ca parta a las 22.00 da la Mutta. (cdm/fmr)

VEULDEN

La petradad c'e sanadevla – egn'excursiun botanica

La petradad da la puma-tgora de gidar ancunter diversas malsognas. FOTO GABRIELLE FREY

Earvas petras en bagn amaras, mo ellas en ear sanadevlas. Da mussar quegl e igl intent d'egna spassageada botanica cun Gabrielle Frey, spezialista par natira ad ambiaint, a Tina Handschin, earvista. La fegna mira da quell'excursiun e da rimnar, elavurar a da guder a caschun d'egna marena pintga las earvas a la fretga petra. I vean peia tschartgieu la flora amara da Veulden a musso, par tge intents c'ign possi duvvar ella. L'excursiun à liac la dumeingia digls 28 d'avust. Ella cuza da las

11.00 antoca zirca a las 16.00. Igl liac da santupada e igl Plaz Vischnànca da Veulden. Igl tschancun e egna curta girada passand Sableun a la veia da la deponcia. La diferenzta d'òltezta amporta var 100 m. Par part e'gl loghens tess a spundivs, parquegl e'gl racumando da purtar calzars adatos, festa, ampo proviant ad egna mareala par observar detagls. Parquegl c'igl diember da partizipants e limito, e'gl basignevel da s'anuntzgear antoc'igls 25 d'avust ad «abenteuer-biodiversitaet@bluewin.ch» ne par SMS a 079 371 48 31. (cdm/fmr)

Michael Scherer, scolas da la scola professionala da Winterthur, a Luca Delle Cave tschaintan igl crap final tanor l'instrucziun da Rudolf Küntzel (da san.), parsura da la CCT. FOTOS BARTOLOME TSCHARNER

La Veia Tgegna – la tgegna digl nov mir schetg ad Almen

Egn bün tozel interessadas ad interessos àn inauguro an gievgia passada igl ple nov mir schetg refatg sesum la vischnànca d'Almen.

BARTOLOME TSCHARNER/FMR

Igl parsura da la cuminànza «Cuntrada culturala tumleatgegna» (CCT), Rudolf Küntzel, à dastgieu banavantar a quell'inauguraziun plirs rapreschantants digls vaschinadis a da l'administraziun cantunala sper difaraints vaschegns. Cun plascher àni prieu investa an la lavur bagngartageada c'igls 15 amprandists a lur manaders àn fatg agl curs da l'eanda passada, sanànd igl mir vegl sper la Veia Tgegna.

Cun que project va dalunga a fegn la savuda tearma da lavur da la CCT da mintgame sis ons. Las ezas vevan antschiert igls 2012. La lavur da la CCT vean sustanida finanziameing digl Uffizi federal par veias (UVIAS), ca s'angascha sper igl Fond svizzer par la cuntrada, igl Ufezi par natira ad ambiaint cantunala, plirs vaschinadis a fundaziuns pigl mantegnemaint da mirs schetgs sper veias istoricas. La CCT veva fatg cuntrats cun quellas sozietads par sanar mintg'on egn tschancun da var 60 – 70 m, par grànda part cun grupas d'amprandists da la Scola professionala da Winterthur a tals digl Grischun Zentral. Mo igls davos dus ons àn quels curs betga gieu liac. Las lavurs en alura vagnidas fatgas da fatschentas da biagear.

Far mirs schetgs c'àn egn nez

«Antschiet àn quels curs cun amprandists igls 2007 a Farschno. Rico Ciocarelli da Tusàn ad igl scolasch Thomas Leisebach da Winterthur àn gieu l'idea da far cuagl amprandists mirs schetgs ca restan, anstagl da me far tals par furma a puspe sbuar els a la fegn», saragorda Rudolf Küntzel. Ascheia survegnan quels objects d'amprova egna muntada par la cuntrada, noua c'i àn ear egn nez. D'alura annà vegiani fatg 14 da quels curs, igls quals en egna scolaziun facultativa pigls miraders amprandists ca survegnan a la fegn egn diplom ca mussa lur capavladad da far mirs schetgs. Ear uon eni puspe vagnieus antruvideos digls spezialists par mirs schetgs Gerhard Stoll ad Oliver Knach, da lur scolasch Michael Scherrer ad igl manader da construcziun Luca Delle Cave c'è ear organiso la lavur a tut igl basignevel, suainter ca Rudolf Küntzel veva procuru pigl aloschi agl Scalottas a Scharons a fatg las lavur preparativas sco spazar igl mir vegl a procurar par crapa. Cunquegl c'igl e uon sto partizipo angual 15 amprandists, àni mé sano egn mir da 25 m curaints. Mo parquegl c'i àn luvro talmeing bagn, e'gl ear ànc resto taimep par prender d'ancanuscher la valada.

Egn kilometer a miez mirs schetgs

An tearma digls davos 15 ons à la CCT sano ne refatg 453 m curaints cun agid d'amprandists. La fatscha digls mirs masira 527 m2. Quintadas las lavurs d'interpresas, e'gl vagnieu realiso an quels ons 826 m curaints da mirs schetgs cun la fatscha da 940 m2. Mo gea avànt igl programs da sis ons da la CCT earan vagnieus sanos divers mirs schetgs. Antschiet veva

Igl iniziànt oriund da la sanaziun digl mirs schetgs an Tumleatga, Marco Valsecchi, an raschieni cun Rudolf Küntzel (san.), parsura da la CCT.

Lisa Zimmermann, la responsabla par mirs schetgs digl Ufezi par la natira ad igl ambiaint, examinescha la lavur digls amprandists.

Igl magna-construcziun Luca Delle Cave mussa igl crap digl frunt digl nov mir schetg.

que project Marco Valsecchi, alura secretari da la Regio Viamala. «Igl e da quintar, c'igl era vagnieu sano var 600 m curaints gea avànt igls 2012, ascheia ca la Tumleatga dispona ussa da var 1500 m mirs schetgs restoros», constatescha Rudolf Küntzel, aschuntànd ca quella lavur vigni stimada fetg d'indigens a passants.

Marco Valsecchi à do egn sguard anavos agls ons 90: «Antschiet veva igl project, cur c'igl e vagnieu biageu la susta sper l'autostrada a Tusàn.» Alura vegi do pulita oposiziun ancunter quella. Graztga a quella vegiani antschiert a safar patratgs par interprendre anzatge an favur da la natira. Alura segi naschida l'idea da sanar, sco compensaziun, igls mirs schetgs par lùng da la veia veglia tras la Tumleatga», raquenta Valsecchi, salegrànd ca la lavur vegni cuntinuada.

Amprieu egna tecnica veglia

Salagro à ear igl magna-construcziun Luca Delle Cave, quàn dabot c'igls amprandists vegian amprieu da far mirs schetgs. «I àn gieu d'amprender da luvvar cun la crapa avànt màn. Par quegl ston igls amprandists svilupar egn il, c'i vezian, tge crapa c'e da tschantar noua», gi

Delle Cave. Egn grànd ravid par els segi ear sto d'amprender d'aver pazientga par tschearner mintgame igl crap adato, parquegl c'i segian andisos da luvvar a la spearta segls plazals da biagear. «Egn'otra sfida e'gl da cuntanscher rasadas angulivas par alura tschatar igl crap final», aschunta Lisa Zimmermann, incumbensada digl Cantun par mirs schetgs. Ella veva refatg igls mirs schetgs trànter Almen a Scharons.

Ear igls amprandists samussan satisfatgs da que curs. «La nosa motivaziun eara quella d'amprender egna tecnica veglia, c'ign drova prest betga ple agl noss mastregn», gi Flurin Schneider sco meni general digls colegas. «Teoreticameing e'gl detg sempel, mo an la pratga e'gl tutegna egna lavur pretensiusa, surtut da catar la crapa adatada da far egn mir stabil.» Quegl segi sto la ple grànda difficultad par els. «Igl curs à pretandieu blear da nus, mo nus vagn ear amprieu blear», concluda el.

Igls giasts en alura sarandieus agl curtgegn da la vaschegna Ruth Marty, noua ca Karin Caminada à survieu egna stupenta marena pintga ca nava tgientsch da gulanar cuagl vegn tumleatgegn digl viticultur Andreas Wespi, anteriur parsura d'Almen.